

طرح درس کتاب «درختان صلح»

نویسنده طرح: راضیه لاله پرور

گروه سنی: انتهای دبستان سطح ۳*

موضوع: درخت، طبیعت، محیط زیست، فعالان محیط زیست

این کتاب با روایت اراده و تلاش زنی که توانست از چند نهال ساده جنبشی جهانی بسازد، به ما نشان می‌دهد چطور قدم‌های کوچک فردی می‌توانند نجات‌بخش زمین و جامعه باشند؛ منبعی بی‌نظیر برای الهام‌بخشی، تقویت امید و آموزش مسئولیت‌پذیری در برابر محیط‌زیست.

وانگاری دفتر جوانی در کنیاست. اطراف او پُر از درخت است؛ اما در گذر زمان، می‌بیند که درختان یک‌به‌یک قطع می‌شوند. وانگاری نگران است که به زودی همه‌ی جنگل‌ها نابود شوند. بنابراین تصمیم می‌گیرد که ۹ درخت بکارد و ...

اهداف کلی

- آشنایی با اشخاصی که محیط پیرامونشان را تغییر داده‌اند.
- آشنایی با درختان و اثرات و فواید آن در زندگی ما و نقش درخت در طبیعت.
- تقویت روان‌خوانی و درک مطلب از متنی که می‌خوانند.
- استفاده از کتاب به منظور پیدا کردن جواب سؤالات و جستجو در آن.

(گام‌ها، مراحل، مراتب یا جزئیات اهداف کلی)

اهداف جزئی

- پس از داستان، کودک بتواند حداقل به یک سوال پاسخ دهد.
- در گروه‌های دو نفره بتوانند یک جمله‌ی کلیدی یا مهم از کتابی که خوانده‌اند را انتخاب کنند و بنویسند.
- بتوانند حداقل پاسخ یکی از پرسش‌هایی که از آن‌ها خواسته می‌شود را در کتاب بیابند.
- استفاده از کتاب به منظور پیدا کردن جواب سؤالات و جستجو در آن.

* سطح ۱: کودکان بی‌سواد، سطح ۲: کودکان کم‌سواد، سطح ۳: کودکان باسواد

جلسه اول

- کتاب «درختان صلح» اثر جنت وینتر
- نقشه‌ی جهان
- فایل شامل عکس واقعی وانگاری و مردم کنیا در سایز ۴ آ
- فایل‌های ویدئویی ضمیمه (سعید انصاریان و مراقبت از درختان زاگرس، جولیا و درخت لونا)
- تلویزیون یا هر سیستم دیگری برای نمایش فایل‌های

ویدیویی

جلسه دوم

- کتاب «آخرین درخت» اثر امیلی هاورث بوث
- کتاب «درخت گیلان» اثر دایساکو ایکه دا
- کتاب «درخت باش» اثر ماریا جانفراری
- کتاب «مردمی که درخت‌ها را در آغوش گرفتند» اثر دیواری لی رز یا کتاب «جنگل مال همه‌ی ماست» (می‌شود از این کتاب، چند جلد گذاشت)

این سه کتاب متن ساده‌تری برای روان‌خوانی دارند.

- کتاب «درختی به نام افرا» اثر ایوان کانچیو و دیمیترا اینکیو
- کتاب «درخت بخشنده» اثر شل سیلور استاین
- کتاب «درخت سرافراز» اثر دانا لاینز^۱
- برگه‌های سایز ۶ آ که شکل یک برگ جوانه‌زده روی آن باشد. به تعداد گروه‌ها (و چند عدد بیشتر)
- کاربرگ ۱ و ۲، از هر کدام به تعداد گروه‌ها در سایز ۵ آ
- خودکار یا مداد و پاک‌کن به تعداد گروه‌ها

۱. تسهیل‌گر اجراکننده‌ی طرح، باید کتاب‌هایی که اسامی آنان در این بخش آمده است را خوانده باشد و بداند حدوداً چه صفحه‌هایی از کتاب،

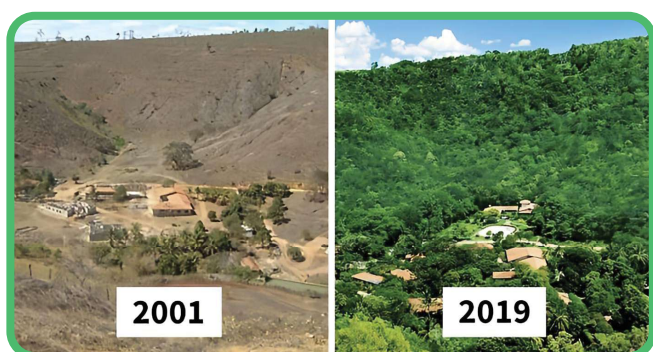
برای یافتن پاسخ سؤالات، مهم است که با دقت خوانده شود.

- مداد رنگی برای رنگ کردن برگ‌ها به تعداد گروه‌ها
- قیچی به ازای هر دو نفر یک قیچی برای بریدن برگ‌های روی کاغذ
- به ازای هر ۴ گروه، یک پرینت رنگی تصویر درخت برای چسباندن جواب سؤالات در سایز ۳۰
- مقوای ۴۰ یا ۳۰ خاکی یا کرمی رنگ. مقوا را از عرض نصف کنید و سر هم می‌چسبانیم که بصورت یک ردیف برای کشت نشاء باشد. به این منظور که برگ‌های پیام را که به عنوان نشاء در نظر می‌گیریم، روی آن بچسبانیم. در واقع این مقوا، زمینی است که نشاءها روی آن کاشته می‌شود.

اجرای طرح

بحث و گفتگوی پیش از قصه‌گویی:

قبل از ورود بچه‌ها به کلاس، نقشه‌ی جهان را به دیوار یا تابلو و تصاویر رنگی دو منظره‌ی ۱ و ۲ را به تابلو بچسبانید.

در ابتدای کلاس، پس از سلام و احوالپرسی با بچه‌ها، توجه آن‌ها را به تصاویر روی تابلو جلب کنید و در مورد تصاویر با بچه‌ها گفتگو کنید. برای این گفتگو می‌توانید از پرسش‌های زیر استفاده کنید:

- دوست داشتید مکان زندگی‌تان در کدام تصویر می‌بود؟ چرا؟
- وقتی درخت می‌بینید، چه احساسی دارید؟
- درخت‌ها شما را یاد چه چیز می‌اندازند؟

از بچه‌ها بخواهید که تجربه‌های‌شان از روبه‌رو شدن با درخت را بگویند.

در این قسمت می‌توانید با بچه‌ها دور تا دور کلاس به شکل دایره بایستید و از هر کودک بخواهید

تجربه‌اش از درخت را با اجرای یک حرکت نمایش دهد. اینکه درخت برای او مثل چیست؟

- حالا اگر جایی که زندگی می‌کردید، از شکل اول که مکانی پردرخت است تبدیل به شکل دوم که مکانی کم درخت است می‌شد، چه احساسی پیدا می‌کردید؟
- به این فکر کنید که برای بهبود این وضعیت چه کارهایی می‌توان انجام داد. در مورد این پرسش بعداً صحبت می‌کنیم.
- چه ویژگی‌ای از درختان را دوست دارید؟

سپس بگویید: «داستان امروزمان، ماجرای خانمی به نام وانگاری است که چنین مشکلی برایش پیش آمد که محل زندگی‌اش از یک جای سرسبز به بیابانی برهوتی تبدیل شد. (و عکس واقعی وانگاری را نشان دهید.)

وانگاری در کنیا زندگی می‌کرد. می‌توانید با توجه با ظاهر وانگاری، حدس بزنید کشور کنیا در کدام قاره است؟»

به همراه بچه‌ها روی نقشه‌ی جهان، کشور کنیا را پیدا کنید و به بچه‌ها موقعیت جغرافیایی آن را نشان دهید.

قصه‌گویی:

کتاب «درختان صلح» را برای بچه‌ها قصه‌گویی یا قصه‌خوانی کنید.

پیشنهاد: پس از پایان قصه‌گویی خوب است که ماجرای دو عکسی که در ابتدای کلاس به بچه‌ها نشان دادید را بگویید. (این دو عکس مربوط به آقای به اسم سالگادوست که با همسرش در برزیل زندگی می‌کردند. آنها یک دره‌ی خشک را به این دره‌ی سرسبز تبدیل کردند.)

گفتگوی پس از قصه‌گویی:

پس از قصه‌گویی با استفاده از پرسش‌های زیر با بچه‌ها گفتگو کنید:

- ۱- وانگاری در کجا متولد شد؟ و در چه کار یا کارهایی به خانواده‌اش کمک می‌کرد؟
 - ۲- وقتی وانگاری بعد از شش سال از آمریکا به وطنش بازگشت، محیط زندگی‌اش چه تغییری کرده بود؟ می‌توانید به بچه‌ها یادآوری کنید که اکنون می‌توانند درباره‌ی سؤالی که در ابتدای کلاس مطرح شد، صحبت کنند. (چه ویژگی‌ای از درختان را دوست دارید؟)
 - ۳- وانگاری چگونه توانست آن همه نشا را بکارد؟
 - ۴- این کار چه تغییری در زندگی مردم روستای وانگاری به وجود آورد؟
 - ۵- بعد از کاشت درختان، نظر دولت‌مردان راجع به کار وانگاری چه بود؟ آیا وانگاری در برابر دولت‌مردان تسلیم شد؟ فکر می‌کنی چرا تسلیم نشد؟
 - ۶- وانگاری فکر می‌کرد: «حتی اگر تنهای تنها هم باشی باید کار درست را انجام دهی.» نظر شما در مورد این حرف چیست؟ و چرا؟
- (می‌توانید از بچه‌ها بخواهید اگر خاطره‌ای در این زمینه دارند یا شنیده و یا خوانده‌اند، آن را برای دیگر دوستان‌شان در کلاس تعریف کنند.)

تصاویر واقعی وانگاری و قسمت‌هایی از کلیپ شماره ۱ را به بچه‌ها نشان دهید. توضیح دهید که افرادی که در کلیپ دیده می‌شوند، فعالان جنبش کمر بند سبز هستند.

پس از آن به انتخاب خودتان، کلیپ‌های ضمیمه‌ی طرح را برای بچه‌ها پخش کنید.

سپس از بچه‌ها بخواهید نامه‌ای به درختان بنویسند. یا اینکه دور کلاس دایره‌وار بنشینند و هر کس جمله‌ای به درختان بگوید.

جلسه‌ی دوم

کتاب‌هایی که برای مطالعه‌ی دانش‌آموزان است را متناسب با سطح سواد روان‌خوانی آن‌ها، دسته‌بندی کنید.

در ابتدای این جلسه، با کمک بچه‌ها داستان درختان صلح و آنچه در جلسه‌ی اول گذشت را مرور کنید.

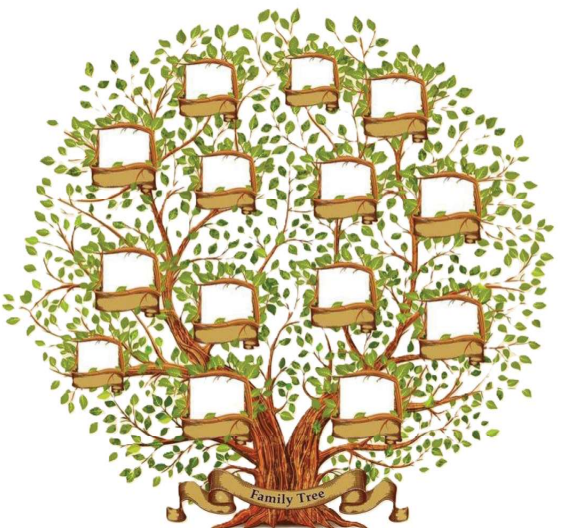
فعالیت اول: انتخاب کتاب و مطالعه گروهی

همه‌ی کتاب‌ها را روی میز بچینید و از بچه‌ها پرسید: «دوست دارید ما هم به دستیاران وانگاری پیوندیم و همراه وانگاری و بقیه‌ی زنان روستا، به جنبش کمر بند سبز پیوندیم؟»

پس از پاسخ بچه‌ها ادامه دهید: «بهتر است برای همراه شدن اول به سؤالاتی که ممکن است برای هر کداممان پیش آمده باشد، پردازیم. مثلاً: اصلاً چرا وانگاری این سختی‌ها را تحمل کرد تا از درخت‌ها محافظت کند؟ مگر درخت‌ها چه ربطی به زندگی ما دارند؟ اگر به این رسیدیم که واقعاً درخت‌ها در بهتر شدن زندگی ما نقش دارند، آیا ما هم برای مراقبت از درختان کاری از دستمان برمی‌آید؟»

این سؤال‌ها برای ایجاد چالش و درگیر شدن ذهن مخاطب است و نیازی نیست که به آن‌ها پاسخ روشن و کاملی داده شود.

تصویر درخت پاسخ‌ها را به بچه‌ها نشان دهید و بگویید: «بعد به سراغ درخت کلاس‌مان می‌رویم. حدس می‌زنید که میوه‌های این درخت چه باشند؟ (کمی مکث کنید و پاسخ دانش‌آموزان را بشنوید). آگاهی‌ها و پاسخ‌های ما به سؤالات، میوه‌های این درخت هستند. می‌خواهیم در مورد سؤال‌هایمان تحقیق کنیم و کمک کنیم درخت کلاسمان را پر بار کنیم. حالا به چه شکل؟»

برای این کار لازم است کارهای زیر را انجام دهیم:

(۱) به گروه‌های دو نفره تقسیم می‌شوید.

(۲) هر گروه کتابی از روی میز انتخاب می‌کند و به صورت گروهی می‌خوانند.

(۳) هر گروه جواب سؤالاتی که در کاربرگ ۱ و ۲ است را در کتاب‌ها پیدا می‌کند.

(۴) جواب را در ۲ تا ۶ خط روی کاربرگ (شکل سیب) می‌نویسد و به درخت وصل می‌کند.

به این ترتیب هر گروه، علاوه بر پاسخ خودش، پاسخ‌هایی که گروه‌های دیگر به آن رسیده‌اند را از روی درخت می‌خواند و با جواب‌های مختلف آشنا می‌شود.

کتاب‌ها را با توجه به سطح روان‌خوانی بچه‌ها بین گروه‌ها تقسیم کنید.

به هر گروه ۱۵ تا ۲۰ دقیقه برای مطالعه و سپس ۵ تا ۱۰ دقیقه برای جمع‌آوری پاسخ‌ها فرصت دهید. هم‌زمان به گروه‌ها سربزنید و آن‌ها را راهنمایی کنید.

اگر هر گروه به غیر از سؤالات کاربرگ، سؤالی دارد، می‌تواند کاغذ اضافی بگیرد و سؤال را روی کاغذ بنویسد. حتی سؤال می‌تواند درباره‌ی میوه‌ی درخت باشد. اگر جوابش را از کتاب پیدا کنند که چه بهتر، اگر پیدا نکنند، باز هم نوشتن سؤال یک آگاهی است که از اهداف اصلی این طرح است.

کاغذهایی برای چرک‌نویس به هریک از دانش‌آموزان بدهید که حین خواندن کتاب، اطلاعاتی را که برای پاسخ به سؤال پیدا می‌کنند، در آن یادداشت کنند.

فعالیت دوم: پیوستن به جنبش کمر بند سبز

به بچه‌ها بگویید: «چطور می‌خواهیم به جنبش کمر بند سبز پیوندیم؟ حالا که در مورد درختان آگاهی پیدا کرده‌ایم، اجازه پیدا می‌کنیم که همکار وانگاری و زنان روستا شویم. به این شکل که هر گروه یک جمله‌ی زیبا و تأثیرگذار و یا یک تصمیم خوب برای محافظت از درختان را از کتابی که خوانده است، روی نشاها (نشا را به دانش‌آموزان نشان می‌دهیم) می‌نویسد تا دیگران هم با خواندن این جملات مشتاق پیوستن به کمر بند سبز شوند.»

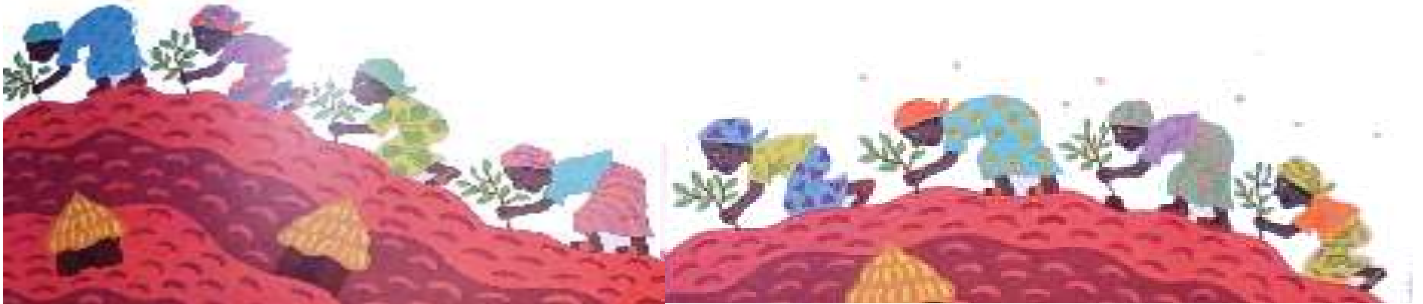
به هر گروه یک برگ نشا دهید و برای آن‌ها توضیح دهید که این نشاها روی این زمین (مقوای خاکی رنگ) کاشته می‌شوند. برای نوشتن جملات تأثیرگذار و زیبا لازم است خودتان برای نمونه مثالی از یک جمله‌ی زیبا و تأثیرگذار روی تابلو بنویسید و توضیح دهید که جمله‌ی مورد نظر چه ویژگی‌ای باید داشته باشد.

جمله را اینطور انتخاب کنند که پیام مهمی از کتاب باشد که دوست دارند به دیگران بگویند و

در آن جمله اهمیت درخت، معلوم باشد.

کاغذهایی که شکل برگ روی آن‌ها است را به همراه قیچی به بچه‌ها دهید که شکل برگ را ببرند و سپس جمله‌ها را (حتی‌الامکان) با خودکار روی جواهرها (نشاها) بنویسند. برگ‌ها را بصورت نشاء، روی مقوای عریضی که به رنگ خاک است، (و در واقع زمینی است که قرار است نشاها روی آن کاشته شود) بچسبانید.

می‌توانید در پایان حکایت زیر را برای بچه‌ها بخوانید:

«تقصیر کیست؟!»

«در سرزمینی آرام و باصفا، دریاچه‌ای بود که ناگهان طغیان کرد. بر اثر این اتفاق زمین‌های پایین دستی زیر آب رفتند و فاجعه‌ای پدید آمد. آب باغ‌ها را برد و روستاها غرق در آب شدند. انسان‌ها در آب‌های پرجوش و خروش غرق شدند. وقتی آب فرونشست، بازماندگان لب به شکایت گشودند. آنان نزد خداوند رفتند و آنچه بر سرشان آمده بود را بازگو کردند. ندا آمد که شکایت خود را نزد دریاچه ببرید.

دریاچه گفت: «ایراد از من نیست. با رودخانه سخن بگویید که یکدفعه آب زیادی را به سوی من سرریز کرد.»

همگی نزد رودخانه رفتند، اما رودخانه جواب داد: «تقصیر من نبود. حجم سیلاب‌هایی که امسال به من اضافه شد، دوبرابر بود. آخر من چگونه می‌توانستم این همه سیلاب را در خودم حفظ کنم؟»

مردم به سراغ سیلاب رفتند. اما سیلاب جواب داد: «تقصیر ما نبود. هم‌یه برف‌های کوهستان فقط ظرف چند روز آب شدند و ما سیلاب‌ها به رودهای بزرگ تبدیل شدیم. ایراد از ما نبود.»

پس همگی شکایت‌شان را نزد برف‌های کوهستان بردند. برف‌ها نیز گفتند: «ایراد از ما نبود. معمولاً صنوبرها ما را در ارتفاعات نگه می‌دارند. اما اواخر زمستان امسال، آدم‌ها همه‌ی درختان کوهستان را قطع کردند.»

روستایی‌ها خودشان را جمع و جور کردند و دیگر چیزی نگفتند. بعد از همه‌ی کسانی که نزدشان رفته بودند، عذرخواهی کردند و برگشتند.»*

